

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
«Економіка підприємства та організація підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему:
«Шляхи підвищення ефективності використання нематеріальних активів ТОВ «Телекарт-Прилад»»
(назва теми)

Виконавець:
студент 4 курсу факультету ФЕУП
Комарніцька Я. О.
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Орленко О. М.
(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми рівень розвитку сучасної світової економіки стає стимулом до пошуку принципово нових шляхів розвитку, запровадження удосконалених бізнес-моделей, що характеризується суттєвим використанням нематеріальних активів.

Мета дослідження визначення ролі та впливу нематеріальних активів на ефективність діяльності підприємств в сучасних умовах.

Завдання дослідження:

- описати поняття та економічну природу нематеріальних активів;
- дослідити класифікацію нематеріальних активів та методи їх оцінки;
- вивчити процес зносу та відтворення нематеріальних ресурсів;
- охарактеризувати загальне сучасне становище ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- проаналізувати основні техніко-економічні показники підприємства ТОВ «Телекарт-прилад»;
- виявити та зробити аналіз використання нематеріальних активів на ТОВ «Телекарт-прилад»;
- запропонувати можливі шляхи підвищення ефективності використання нематеріальних активів на підприємстві ТОВ «Телекарт-прилад»;

Об'єкт дослідження нематеріальні активи як фактор підвищення ефективності діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-прилад».

Предмет дослідження сукупність теоретико-методичних підходів та практичних засад щодо використання нематеріальних ресурсів задля підвищення ефективності роботи підприємства.

Методи дослідження теоретичного узагальнення, спостереження, деталізації та синтезу, графічний, порівняння та логічного узагальнення, розрахунково-аналітичний, економіко-статистичний.

Інформаційна база дослідження статті, монографії, періодичні видання, статистичні дані, нормативно-правові акти, фінансова звітність підприємства тощо.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (43 найменувань) та 9-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 82 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 33 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи сутності нематеріальних активів підприємства»* розглянуто сутність нематеріальних активів підприємства, класифікацію нематеріальних активів, оцінку, особливості процесу зносу та відтворення.

У другому розділі *«Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»* проаналізовано діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад», досліджено техніко-економічні показники та ефективність використання нематеріальних активів в господарській діяльності.

У третьому розділі *«Напрями підвищення ефективності використання нематеріальних активів «Телекарт-Прилад»»* запропоновано впровадити на підприємстві ERP-систему для управління інформаційними потоками та оптимізації ресурсів підприємства, а також активізувати науково-дослідну роботу та дослідження, запровадити на підприємстві науковий центр та «банк ідей».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні аспекти щодо визначення поняття нематеріальні активи підприємства, проаналізовано основні їх характерні риси, а також розглянуто класифікацію та методи оцінки НМА. Отже, загалом можна сказати, що:

1. Нематеріальні активи підприємства є активами, що мають вартість і сприяють генерації доходу (або створюють умови для його отримання) протягом тривалого періоду, але не мають фізичної форми. Вони представляють собою різноманітні права і привілеї, включаючи ті, що отримані внаслідок інтелектуальної діяльності, які дають можливість здійснювати підприємницьку діяльність з метою підвищення ефективності роботи та отримання додаткових економічних переваг порівняно з конкурентами. Найбільш характерними ознаками нематеріальних активів є те, що вони не мають матеріально-речової форми, в будь-який момент часу їх можна передати іншому власнику, а також мають здатність приносити користь підприємству, тобто вони прямо або опосередковано приносять дохід.
2. Розгляд видів класифікацій НМА показав, що наразі не існує абсолютної, єдиної та вичерпної класифікації НМА, так само немає усталеного повного їх переліку. Як наслідок в економічній літературі зустрічається велика кількість різновидів класифікацій НМА залежно від її цілей. Найчастіше НМА класифікують задля їх ідентифікації, визнання, оцінки, встановлення життєвого циклу, здійснення контролю, розрахунку економічної вигоди від використання таких активів підприємством та інших подібних цілей. Тому класифікація

нематеріальних активів може розглядатися з погляду маркетингу, фінансової контролю чи бути заснованою на показниках що застосовуються для потреб бухгалтерської звітності. Також треба зазначити, що сьогодні не існує єдиної інтегрованої методики оцінки вартості НМА. Це пов'язано, по-перше, з тим, що його вартість неоднакова для різних учасників ринку і змінюється залежно від цілей оцінки, специфіки активів, впливу на показники діяльності, вартості компанії тощо. У сучасному світі застосовують три підходи оцінки НМА — дохідний, витратний та порівняльний.

3. Дослідження процесу зносу та відтворення показало, що головна відмінність нематеріальних активів від інших активів підприємства полягає у тому, що в них відсутня матеріально-речова форма. Саме ця відмінність визначає те, що НМА за своєю природою не мають фізичного зносу і підлягають лише моральному зносу. Використання в господарській діяльності морально зношених ресурсів знижує ефективність виробництва і призводить до зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку. А процес постійного відновлення споживчих якостей нематеріальних ресурсів називають їх відтворенням. Він буває трьох видів: натуральним, вартісним ті відтворенням споживчих якостей.
4. Розглянувши загальну характеристику діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» можна дійти висновку, що досліджуване підприємство успішно функціонує на ринку електронних приладів незважаючи на нестабільну ситуацію, часто непередбачуваний і надзвичайно мінливий економіко-політичний стан України. ТОВ «Телекарт-Прилад» є провідним національним виробником сучасних цифрових засобів зв'язку, телекомунікаційного обладнання, обладнання для вимірювання електроенергії, систем паркування тощо. Продукція підприємства поставляється на внутрішній ринок України, а також до Молдови, Туркменістану, Азербайджану, Казахстану, Узбекистану, Болгарії, Латвії тощо. На підприємстві працюють висококваліфіковані спеціалісти, до того ж ТОВ «Телекарт-прилад» намагається слідувати сучасним тенденціям ринку та розробляти новітні види продукції відповідно до вимог споживачів.
5. Аналіз техніко-економічних показників підприємства дає змогу оцінити становище підприємства загалом. Згідно з проаналізованими даними з 2019 по 2021 рр. на ТОВ «Телекарт-прилад» має позитивну динаміку розвитку, підприємство збільшує обсяги реалізації продукції, відбувається оновлення основних засобів, а саме активної її частини. У 2021 р. порівняно з 2020 р. ріст основних засобів загалом склав 11 803 тис. грн. А у 2021 р. вартість машин та обладнання склала 77 343 тис. грн., тобто зросла на 11 333 тис. грн. порівняно з 2020 р. Позитивними явищем є також те, що на підприємстві з кожним роком відбувається зростання продуктивності праці. Середньорічна продуктивність праці одного працівника збільшилась з 1067,75 тис. грн. у 2019 р. до 1018,12

тис. грн. у 2021 р. До проблем підприємства варто зарахувати зменшення фондівіддачі та зростання фондомісткості. Також спостерігається значне зниження всіх розрахованих показників рентабельності: продукції, продажів, власних активів та власного капіталу. Прибуток в 2021 р. склав 5 960 тис. грн, що аж на 53 046 тис. грн менше ніж про попередньому 2020 р.

6. У результаті дослідження НМА на ТОВ «Телекарт-прилад» виявлено, показники первісна вартість НМА у 2021 р. зросла на 560 тис. грн порівняно з 2020 р. Також НМА займають дуже малу частку в обсягах майна та необоротних активів підприємства. Коефіцієнт рентабельності НМА в 2021 р. на надзвичайно низькому рівні і склав 1,5, але це здебільшого пов'язано зі значним зменшенням прибутку.

Головною метою залучення нематеріальних активів у роботу підприємства є одержання економічного ефекту від їх використання при виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг. Здебільшого вкладення коштів у нематеріальні активи це фінансування об'єктів промислового призначення, тобто купівля ліцензій на використання технологій виготовлення певної продукції, витрати з надання технологічної допомоги, інженерних послуг, а також у зв'язку з активним розвитком нових напрямів діяльності, це розробка і створення.

7. Зважаючи на таку тенденцію стає зрозуміло, що основним напрямком розвитку українських підприємств є їх функціонування з активним залученням нематеріальних активів у господарський оборот з метою підвищення ефективності операційної, фінансової та інвестиційної діяльності та створення довгострокових конкурентних переваг. Тому нами було запропоновано такі заходи, щодо підвищення ефективності використання НМА: Впровадження ERP-системи для оптимізації всіх ресурсів підприємства, фінансовий результат від операційної діяльності з врахуванням даного заходу підвищиться на 18222,32 тис. грн. і складе 23210,32 тис. грн. А також нами запропоновано інтелектуалізацію людського капіталу, що являє собою впровадження наукового центру та «банку ідей» на базі підприємства. Фінансовий результат від операційної діяльності після впровадження наукового центру і «банку ідей» складе 53 555,5 тис. грн., тобто зросте на 48762,50 порівняно з 2021 р.

Нові впровадження, засновані на активному застосуванні НМА позитивно вплинуть на діяльність підприємства. З їх допомогою ТОВ «Телекарт-Прилад» отримає здатність додаткового залучення клієнтів, зможе оптимізувати свою діяльність та зменшить витрати, підвищить лояльність споживачів на ринку, покращить імідж компанії та її презентабельність, тим самим забезпечивши посилення конкурентних позицій на ринку.